

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Homo Christianus In Sua Lege Institutus. Sive Discursus Morales

Qvibus Totvm Hominis Christiani Officivm Explicatvr; Quídque is fugere,
quid agere debeat, quàm exactiſimè traditur

Segneri, Paolo

Augustæ Vindellicorum ; Dilingæ, 1695

Discursus II. De causis modici Sacris Concionibus auditis profectûs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-45964](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-45964)

temporis momenta omnia concessa
funt; & tamen negotiis omnibus ge-
rendis tempus superpetet: illi, quod præ-
ceteris agendum est, nullum supererit.

DISCURSUS II.

*De causis modici Sacris Concionibus auditis
profectus.*

I Maxima laus, quæ Dei verbo tribui potest, ea est, quod ipsum Deum laudatorem habuerit. *Fecisti omnia in verbo tuo*: sic aivina Sapientia loquitur. Indicat autem his verbis, quòd, sicut Verbum Dei increatum princeps est causa rerum omnium factarum: *omnia per ipsa facta sunt*; ita Dei verbum practicatum causa sit instrumentalis nostræ reparationis, seu refectionis: *Fecisti omnia in verbo tuo*. Hoc si in peccatores incidat, non solum mortuos morte culpæ, sed qui inveteratis sceleribus effecti sunt compages quædam ossæ, eâ vi pollet, ut ossa hæc arida vestire iterum possit veste carnea, & novam iis viram ac spiritum inspirare: *Ossa arida audite verbum Domini*; si autem in animas incidat, defectuum suorum morbis infirmas, & agrè spiritum trahentes, mutare illas potest in filias Dei electas. *Illos dixit Deus, ad quos sermo Dei factus est*. Sic Christus Servator ipsemet affirmavit, ut, si S. Thomæ creditus in hæc verba commentanti, significaret, illos, qui prius quàm Dei verbo audiendo operam darent, vix hominum numero censerì poterant, illo audiendo velut in Deos mutandos,

multâ videlicet divinæ per multiplicatam Gratiam participatione. Hinc Dei vox comparatur calamo scribentis: *Lingua mea calamus scriba*: nec enim vox est transiens, & mox deficiens, quæ quo momento nascitur, eodem occidit; sed est vox permanens ac stabilis, quæ animis, & cordibus impressa manet per omnes ætates, persuadendo cunctis Nationibus, quovis tempore, omni loco, res tam sublimes ad credendum, tam arduas ad sperandum, tam factu difficiles, quales sunt re ipsa illa, ad quas credendas Religio Christiana tantam humani generis partem induxit. Repetere vitium est hoc loco ac tempore, quæ jam in prima Dissertatione vobis patefeci, ut viam mihi sternerem ad respondendum non levi argumento, quo jam tum in animis vestris assertionem meam impugnabatis; nimirum, non videre vos illa, quæ exaggerabam, Divini verbi prodigia. Tot passim sunt hujus verbi præcones, toties pro concione illi dicunt, ubi autem fructus? Si Sacra Conciones primis illis seculis magnes erant, qui etiam ferrea corda ad se raperet, nec esse est dicere, Magnetè hunc suam hodie trahendi vim amisisse, cum illo jam nemo trahatur. Nimis quàm

verum est, quod obicitis, atque idecirco hac Dissertatione propositum est mihi hujus rei causam investigare.

II. Dei verbum in Sacro Evangelio nobis sub Allegoria feminis proponitur: *semen est verbum Dei*. Quod autem hoc semine fruges non nascantur, id seminanti, Deo inquam, tribui non potest, qui nihil magis desiderat, quam copiosam messem colligere. Id igitur vel in ipsum Concionum semen, vel in terram audientium, qui recipiunt, referendum est. Non nego, causam modici fructus non semel eam esse posse, quod verbum Dei non jam verbum Dei sit, sed verbum hominum, adeo illud immutatum est: sicut proinde aqua metallifera, quæ vi pollent medicâ, aliis aquis communibus fluendo permixta, non sunt, quæ fuerant; Sic Dei verbum permixtum, aut, ut rectius loquar, profanatum linguâ, quæ nihil nisi terram sapit, mirum non est, si eâ sanandi vi non valet, quam ceteroquin exeret, cum purum & sincerum in suo fonte bibitur. *Qui*
Jerem. 23. 28. habet sermonem meum, ait Deus, narret sermonem meum vere. Qui verbum meum annuntiat, ut meum, non ut suum annuntiet; & sacras literas vero in sensu interpretetur, non autem in sensum omnino alienum detorqueat. Hæc equidem singularis mali Dæmonis ars fuit, eum in finem ab eo excogitata, ne deinceps ex vitali Concionum semine optatæ fruges in animis pullulent, quæ ceteroquin erant pullulatura. Formicæ illud seminum cor arrodunt, ex quo primum fruges progerminant, & hac arte diu illa in subterraneis locis

servant, quin folia emittant: *Semina Plin. l. arrosa condant, ne rursus in fruges exeant a terra.* Non est ambigendum, quin eandem artem Dæmon egregie calleat: & hinc id agit studiosè, ut illud veritatis principium, in quo tota vis sita est, verbi Dei expositioni adimat, ut sic nunquam speratos fructus afferat.

III. Nihilominus Christus Servator porissimam causam, cur Dei verbum nihil proferat, hanc solam esse affirmavit, quod audientes illud excipiant imparati; ut sic inuiceret, animorum nostrorum ineptitudinem nonnunquam, non principem modò, sed solam ejus mali causam esse. Et de hoc præparationis & aptitudinis defectu pluribus agendum est, tres in classes istos tam ineptos cum S. Thoma dividendo: *Non audientium, non acceptantium, Recidivantium.* Prima ergo eorum est, qui Concionibus adesse nolunt; secunda eorum, qui etsi audiunt, non acceptant tamen: tertia illorum, qui cum etiam acceptarint, curam deinceps nullam adhibent.

I.

IV. Primi igitur, qui Divini verbi virtutem enervant, ij sunt, qui illi audiendo operam dare nolunt. Qui utramque in aurem dormire vult, valvas ante omnia obducit, ne lux per fenestras immissa somnum fortè discutiatur. Idem nonnulli Peccatores faciunt; ut vitiorum suorum somnum quietè dormiant, omnem lucis radium, qui excitare fortassis posset, declinant. Si matutino in sacro verba Curio facit, ad illud accedunt, quod tar-

tardius fit; at si posteriori Concio interponitur, studiosè, ad primum ventitant, negotia causati. Sed se ipsa quod illos urget negotium aliud non est, quàm ut illà molestià se liberent, quæ nasceretur ex notitiâ, quæ Curio refricaret, Mortis propinquæ, Judicii severi, inferni aperti, quæ illorum quietem turbat, qui altum in sceleribus dormiunt. An certius aliud argumentum desideratis, quo vobis innotescat, hos homines non esse ex ovibus Christi, cum ejus vocem audire nolint? Hæc est causa cur Præconem audire nolint, quia nolunt audire Deum: *Nolunt audire te, Dei ad Prophetam verba sunt, quia nolunt audire me.*

Exech.
3. 7.

Quin si quo casu præter spem adsint, cum Sacerdos dicere parat, non pudebit eos inchoata jam Concione abire, illo actos à Damone, qui eorum animum occupat. Non dubito hæc asserere præeuntem secutus S. Cyrillum, qui de Juda, in Cæna ultima à sermone Christi recedente, *continuo exivit, disserens, nostisne, inquit cur exiverit? Ideò quia Damon eum foras pellexit, ne fortè Dei verbum audiens respiceret;* & admittit à se noxæ veniam peteret. *Ne moram faciens, & audiens verbum Dei scelus expueret.* Atque hi sunt illi, qui nunquam à malis suis artibus factitandis desistunt, non reddunt injustè & malè parta, non Deum blasphemis lacessere, non peierare, non turpia loqui desinunt; verbo, hi, & non alii magis sunt, qui Christo manus dare obstinatè renuunt.

Cyill.
Alex. in
Jo. 19.

V. In mari Germanico piscium genus est, ex quo ac unum quidem aliquem Piscatorum quisquam à se reti conclusum gloriari potest: non alià de causâ, quàm quia isti semper in fundo hærent. Erit invenire sceminam, in suo scedarum libidinum ceno sepultam: hæc pro sacro, quod in Parochiali æde, ubi Concio habetur, audiendum esset, domestico aliud in sacello audit. Talis anima quomodo divinæ Gratiæ reti capiatur? nisi Curio ad ejus se ædes conferat, ibique de Deo verba faciat, ad ipsam suo in fundo deprehendendam, actum est de illa. Id proinde faciendum esset, quod olim Vati Jeremiæ imperatum est, ut non jam ad Templum, sed ad portam urbis, ad quam maxima populi multitudine confluebat, se conferret, & ad concionem ibi coactam diceret: *Vade, & sta in porta filiorum Populi mei, & dices ad eos; audite verbum Domini.* Si vobis non lubet ad auscultandum accedere ad templum, res polceret, ut vestras ædes accederet Parochus, & in earum limine, vel vestris ingratis, sermonem de rebus divinis inferret: & donec ille hoc consilium capiat, vos ad audiendum non acceditis, atque ita negligitis medium ad salutem vestram tantopere necessarium. Narrat Cardinalis Vitriacensis, Ruricolam fuisse, qui animum obstinaverit ad nullam unquam Concionem audiendam, sic ut ad prima Concionantis verba è templo se præriperet. Multis in hac contumacia transactis annis vivere desit miser, & cadaver pro more in

Olaus
M. l. i. e.
16.

Jer. 17.

Jer. 290.

Tem-

Templum deportatum est. Sed audite commensuratum culpæ supplicium! Dum solennes Ecclesiæ preces mæsto cantu pro eo persolvuntur, Cruci affixi Servatoris simulacrum utramque manum clavīs, quibus figebatur, liberat, & cunctis qui aderant, aspectantibus, aures iisdem obturat: Curio igitur ad eos, rei novitate attonitos stupentesque, conversus: Quia, aiebat, iste dum viveret Dei verbum audire contumaciter abnuī, nec Deus nunc, iusto iudicio, audire vult verba nostra, quibus pro eo veniam poscimus. Habeat igitur sibi Orcus hoc corpus, cujus spiritū jam possedit, possidet, & æternū possidebit: & cum dicto, omisso reliquo cantu, cedaverit illud a sibi sepultura sepeliri iussit. Funestus sanè hic fuit exitus & horrore plenus! & vobis cordi non sit illius meminisse, cum Dæmon vos sollicitabat fugiendum à Deo, per Ministrum suum vos alloquente?

VI. Quamquam autem nemo fortassis est ex hoc numero, qui eā causā adesse Concionibus nolit, quod animum in sceleribus obfirmarit, cum hic sit supremus malorum, ad quem perveniri possit, gradus. At non perinde spero esse neminem, quem animi elatio à Dei verbo auscultando avocet: non enim deerit forsitan, qui sibi persuadeat, aliena sibi hortatione & institutione opus non esse. Sed ô quàm damno suo desipiunt, quicumque ita sapere sibi videntur! Nemus, ita esse, quod non sint vi intelligendi hebeti atque obtusa: non idcirco affirmari potest, opus ipsis non esse, ut operam dent sacris Concionibus, quin etiam ipsi rudiam

in Christianæ Fidei elementis institutioni. Ingens, sed vulgò non cognita, est differentia inter aquas manantes, & pluvias. Quæ ex nubibus depluit *Cardan. lib. de rer. va- riet. c. 2.* aqua, fecunda est, plena spiritibus, vitæ atque substantiâ, & plantis tam necessaria, ut sine illa vegetari diu non possint: quæ quidem virtute non pollet aqua, quæ scaturiginem in terra habet, idque propter nimium suum frigus. Nec dispar est ratio cognitionum, quas parte una suâ quis intelligendi perspicaciâ fingit, parte autem alterâ Deus, Ministrorum suorum docentium usus operâ, nobis infundit. Priores illæ steriles sunt, & ad agendum non impellunt. Posteriores virtute & efficaciâ abundant, ob gratiam illam, quam aliàs dicebam, à Deo semper adjungi. *Dat voci suæ vocem virtutis.* Quæ igitur dementia est, in animum inducere, sibi Deo loquente non esse opus? Hoc enim perinde omnino est, ac si quis putaret, agris suis pluvias necessarias non esse, propterea quod vivus aliquis rivulus eas percurrat, contra quàm aliorum id agris accidat. Nemo non Dei verbo indiget, seu rudis ille sit & hebes, sive acutus ac perspicax: quin si vel Salomonem aliquis æquaret sapientiâ, non idcirco liberum pronuntiare audeam à debito veniendi & auscultandi, quid Deus dicat. Digna notatu res *Aristot. lib. 1. de Animal. c. 19.* est, quod pisces marini, qui in vastis illa aquarum congerie natant, vitam quæ fundo carere videtur, opus tamen habeant aquâ ex nubibus depluâ, vitam ceteroquin non propagaturi, si quidem Philosophus rectè sensit. *Quis Davidem Regem aut naturali intelligendi*

*Avis
4. lib.
Anim.
1.*

H. 5.

gendi acumine superat, aut plus eo luminis in rebus divinis accipit? Et tamē iste salubri verbi divini Jarice tā opere indignit, ut miser Rex tandiu, & totius scilicet anni spatio expers vice gratiæ permanserit, donec tandem Nathan Prophetæ ore benignè admodum hunc Deus illi communicaret. Asero proinde, cum quis ad id destinatus de Deo verba facit in Templo, cunctos debere ad eum audiendum confluere, etiā Sacerdotes, etiā Confessarios, etiā illos, qui omni scientiarum genere exculti sunt, ut palām profiteantur, sibi in suo mari pluviam tamen opus esse.

VII. Quamquam ubi tandem, ubi, quæso, inter nos sunt ista Sapienciæ miracula? illi ipsi, qui quæ ad corpus spectant, præ cunctis aptissimè & solertissimè curare norunt, præ omnibus deinde in animæ negotiis hebetes sunt ac stolidi. Animalium eorum instar sunt, quæ Molos Philosophi appellant, quæ ferè omnia caput inter pedes ac ventrem habent. Nam & isti aliā perspicaciā non valent, quàm quā sua procurent commoda, aut corporis indulgeant oblectamentis; ad inveniendos inquam modos, quibus aut per commercia rem augeant, aut quibus aliter aliterque se oblectent; ad res animæ quod attinet, sine capite sunt, tam & ignorantēs omnium, & ad omnia inepti sunt. Et hi scilicet nihil habent, quod porro discant? *Væ qui sapientes estis in oculis vestris!* Non est qui perpendat, se, cum ita se gerit, sibi ipsi hostem esse, legregando se è *F. R. Segneri Christ. Instr. Tom. 1.*

delium Cœtu, severiùs, quàm unquam Ecclesia perfidum aliquem & contumacem segregarit. Ecclesia sacro Anathemate percussis prohibet, ne Sacerdoti Sacrum facienti adsint, tam rigide, quàm à tam sancta functione Ethnicum aliquem arceret; quò minùs tamen pro concione dicentem audiat, interdicat nemini. Pejùs igitur animam suam habet, qui talis est, quàm illam haberet Ecclesia, si Perduellis esset sacro interdicto subjectus: nec ego ullo modo ambigo, quin nò unus duntaxat vos inter sit, qui pro conditione quā nunc est, magis indigeat, ut salutaria docentes audiat, quàm ut Missæ Sacrificio adstet, quique hoc ex se forsitan delinquant graviùs, si omittat audire de rebus animæ discretiores, quàm si omittat adesse divinam Hostiam litanti.

VIII. De his porro quid dicemus, qui causantur idcirco se cum aliis non adesse Concionanti, quòd non habeant locum, aut sedem commodam, in qua dicentem auscultent? Nòstis utique, antiquorum seculorum Christianis, pro insigni sua in Dei verbum reverentia in more positum fuisse, illud stando audire; sic ut S. Augustinus proficeat, se etsi eos qui ex ipsius ore pendebant, imbecillitatem quorundam misertus, rogasset ut considerent, id tamen ab ipsis impetrare non potuisse. Quin & Imperatores Sacrum Præconem in pedes erecti audiebant. Certè Eusebius Cæsariensis narrat, se in Ecclesia perorantem impensè rogasse Constantinum Imperatorem, ut

c. Resp. de sentent. excommunic.

Bonac. disp. 5. in 3. p. 2. n. 28.

Hom. 26. ex 30.

ut suo in throno affidens sibi operam daret; illam verò noluisse unquam roganti obsequi, propterea quòd diceret; res Sacras non nisi à stantibus audientibus esse, atque ita se illas audire consuevisse, ex quo Christum esset amplexus, cum id alii passim ejus avi Christiani facerent. Hodietnis autem moribus rem magnam videretur præstare, qui vel Sacrificanti non sedens adest; & illi ipsi, quibus virium abunde est, ut à primo mane ad serum usque vespere laboribus suis stantes defungantur, videtur ne semihorulæ quidem spatio ad stare dicenti posse, quin periculo se exponant, ne animo linquantur.

II.

IX. Sed mittamus nunc illos, qui audire nolunt; nam qui tales sunt, me jam non audiunt; loquamur autem de iis, qui me audiunt quidem, sed non parati, qui est alter scopulus, quem vobis indicare constitueram. *Non audientes, non acceptantes.* Et primò quidem sunt, qui non nisi nova ac curiosa audire vellent: sed perperam, & contra *Ier. 6. 17.* Sacri Vatis monitum; *Insuperrogate de semitis antiquis.* Id semper vobis propositum sit, inquirere, quæ sit semita trita, si aberrare non vultis: quod perinde est, ac dicere: Carum vobis sit, ut facer. Præco sæpe iisdem de rebus disserat, ut eas animis vestris imprimat altius; & illa exaggerando proponat, quæ eorum sunt è numero ut ex iis plus pendeat. Ad me quod attinet, verum ego bonum vestrū spectabo unice, nec patiar me à quoquam prohiberi, quò minus, tanquam verus Pastor, in eadem vos pacua reducam sæpius, si præ ceteris &

pinguia & salubria esse advertero: multoque minùs refugiam à modo dicendi facili, plano ac proprio, cum hic omnibus maximè utilis esse soleat. *S. Baron. an. 386. n. 13.* Joannes Chrysoströmus, cum Antiochia ad concionem dicere cœpit, genere dicendi usus est exquisito ac sublimi, respondente ingenii sui subtilitatis; sic ut rudiores dicentem non assequerentur: unde bona aliqua anus tantum sumpsit animi, ut ex sacro suggesto descendenti hæc verba insulurraret; Pater, placeat tibi rationem habere nostri miserorum rudium, qui te dicentem non assequimur. Tantum hæc verba apud virum Sanctum valere, ut mox dicendi stylum mutaret, itaque descenderet, ut vel rudissimi in eo intelligendo non laborarent. Id autem ni fecisset, quis demum Concionū ejus fructus futurus fuisset? modicus sanè, si ulus. Hamus, qui non capitur, non capit.

X. His pejores illi Auditores sunt, qui nunquam à dicente perstringi velent: *Loquimini nobis placentia;* dicebant Iudæi illi pessimè affecti ad suam Vatem: qui ipsi multos è Christianorum numero habent imitatores. Volunus adesse frequentes & prompti tam Institutioni catechetica, quàm Concionibus: sed cave nos increpes, aut minis terreas: *Loquimini nobis placentia: videte nobis erraret.* Dic nobis; cunctos nos certò salvos fore; Deum esse bonum; satis esse tundere pectus ad admissorum veniam impetrandam: cave inculces nobis quotidie formidanda illa. Novissima: in choreas, nocturna conventicula, assuetudines diuturnas, commercia nō optima, ne inveharis;

hatis; sic inter nos conveniet. *Filii
 nescientes audire legem Dei, qui dicunt vi-
 dentibus, Nolite videre; Videte nobis ero-
 res.* Hoc igitur est, quod à me petitis,
 ut placendi vobis studio vos prodam,
 & ut vestra vulnera in gangrænam de-
 generare sinam saccharo asperso, ubi
 emplastris fortibus est opus? Absit
 hoc à me. Vera vobis denuntiabo,
 dum spiritus superest: nec clamare
 omittam, ubi voce submissa parùm me
 profecturum sperem. Qui se tangi
 senserit, sibi imputer. Qui dolet,
 prodit se sanum non esse. Medicorum
 affectione, *Membra magis dolentia, in-
 flammationi magis obnoxia.* Cum pro-
 inde auditis, aliquos ex Auditorum
 numero se movere & perstrepere, irasci
 concionantis dictis, & obmurmurare,
 quod longius, quam par sit, progredia-
 tur; cujus rei id argumentum esse exi-
 stimatis? Signum est certissimum, nul-
 los illis ex omni multitudine deterio-
 res esse, esse membra minus sana aliis
 quibuslibet, atque adeo quæ præ ceteris
 opus habeant illà medendi ratione
 asperà, quam tantopere averfantur.
 Qui vehementius non increpat, non
 intelligitur; quæ frigidè aut remissè
 dicuntur, altè in animos non descen-
 dunt. Estne qui ligno signum imprimat,
 cum ferrum friget? ego certè hanc
 artem non calleo; molli ceræ imprime-
 tur, sed non duro asseri. Sic cum Pecca-
 tor longè assuetudine depravatus non
 est, quando in virtutem propendet,
 quando paratus est, rum locum dat ver-
 ritati, etiam suaviter & blandè propo-
 sita; non ita se res habet, cum vitii
 animus occalluit: hic resistit con-

tumax, nec cedit, nisi illi Dei verbo,
 quod simul & ignis est, & malleus;
 malleus ad intellectum pertundendum,
 & ignis ad voluntatem accendendam.
*Verba mea quasi ignis, & quasi malleus
 conterens petram.* Certissimum vo-
 bis sit, ejusmodi hominum genus,
 aut cedere nunquam, aut non nisi
 voci validæ, & cum impetu vibra-
 tæ cedere, quæ ipsis ob oculos ponat
 imminens exitii sempiterni pericula in
 horrendam vitæ prave & exemplo
 noxiæ deformitatem, & majorem,
 quam indies in vitâ emendanda expe-
 rientur, difficultatem. Verbo, omnis
 Peccator, S. Hieronymo teste, Gygas est, *Hieron.*
 qui non nisi Davidis fundâ humi pro-
 sternitur, Sacrarum inquam Literarum loc-
 minis, ut Propheta indicat: *Inimicos Zach. 9.*
suos subjicient lapidibus fundæ: quando
 igitur lapides isti ferirent feliciter, si
 non nisi lento & remisso brachio tor-
 querentur?

XI. Quidsi autem audientium ali-
 qui tam non admitterent ad animum
 dicentis monita, ut exibilarent etiam,
 & mima gestificatione imitari non veriti,
 risum ex iis in conventiculis captarent?
 Sanè nescio, an ullus sit Peccator, cujus
 res deteriore sint loco, quam illius, qui
 verbum Dei explodit. Non dubitem
 affirmare, minus sibi damni accersitu-
 rum, qui Concionem vituperet, quam
 qui irrideat. In morbis corporis illa deli-
 ria, quæ cum risu conjuncta sunt, mi-
 nus habent periculi: non eadè est mor-
 borû animo ratio. In his nō videtur ul-
 la deliria plus habere discriminis quam
 istorum stultorum festivorû, qui ip-
 sas quas audierint, de Deo Dissertatio-
 nes

Ezech. 33. nes in risu materiam vertunt: *In can-*
ticum oris sui vertunt illos. Nec hic si-
 31. fit malum, sed eo ex capite augetur,
 quod etiam ad fructum divini verbi
 auditu in aliis impediendum hi tales
 progrediantur. Unde si metuunt, ne
 Oratoris Sacri verba ad cor personæ
 alicujus scelerum sociæ penetraverint,
 ad eam mox se conferunt, & alia ali-
 que in medium afferendo ad authori-
 tatem dicentis elevandam, eumque exi-
 bilandum, id tandem efficiunt, ut mise-
 ra maneat, qualis fuerat. Piscis ille,
 quem nos Torpedinem dicimus, pro-
 pterea quod manū capientis ipsum stu-
 pefaciāt, non tantum est piscis versu-
 tus, qui vix unquam in tera incidat,
 sed præterea cum casu aliquo sociam
 suam reti implicatā cernit, onania molit-
 ur, ut illa se denuo explicet, & evadat.
 Fingite nunc animo implicitam Conci-
 onatoris retibus Puellam aliquā vani-
 tatis studiosam, quæ propterea quod intel-
 lexerit pericula, quæ connexa sint
 cum voluntate frequentandi chorearū
 loca, ad fenestras spectandam se oste-
 endi, & ubi ubi se offert occasio nimis
 quam familiariter cum diverso sexu a-
 gendi, statuerit aliam deinceps vitam vi-
 vere. Si in hunc ejus animum amator
 impurus inrospicit, adest cōfestim, &
 per mille ambages tam multa in medi-
 um affert, ut denique nodos omnes ex-
 plicet, aut rumpat. Amare, inquit, & a-
 mari, peccatum non est, receptus patriæ
 mos est. Si longius paulo antehac pro-
 gressi sumus, quam arcti honestatis
 limites permittant, intra eos deinceps
 nos continebimus, quin abruptamus
 commercium. Concionator homo
 otiosus est: sine illum dicere quod vult;

aut omnes, aut nemo nostrum fal-
 tus erit. Atque his verbis animam
 Christi retibus expedit, & in mari de-
 nuo, inter maiora, quam unquam an-
 tehac, pericula destituit, eò usque, ut
 sua misera de libertate sibi plaudent.
 XII. Tantum vobis hodie tribuam,
 ut mihi persuadeam, nullos esse inter
 vos tam perditos ac desperatos, ut non
 contenti in exitum sempiternum ru-
 ere, alios secum trahant, atque ita Or-
 ci Procuratores agant, perinde ac si
 jam ipse causa sua quam optime agen-
 da non sufficiat. Id quod accidere
 facilius potest, est, quod multi ves-
 trum inviti ad verbum Dei audien-
 dum accedant; & eā causā vel non
 attendunt, vel mox fastidio afficiunt-
 tur. Non attendere autem, perinde
 erit, ac non audire. Sunt qui aures in
 Concionem afferant, cor domi relin-
 quant: *Aures in auditorium, non men-*
tem afferunt; ut Sapiens illa *Judæus* *Quis sit*
 loquitur. Animum affixum habent *ber. ver.*
 aut negotiis familiaris, aut in splendore *div.*
 vestium apparatu, aut in eo quod curi-
 osius videre, aut blandius videri desi-
 derent: & ideo subinde ne sciunt qui-
 dem, de quo argumento Concionator
 verba fecerit. *Non recipit stultus ver-*
ba prudentia, nisi dixeris ea, quæ versan-
tur in corde ejus. Si Sacet Orator disse-
 reret, quibus omnis eorum animus
 occupatur, quam fidā & non fallente
 memoriā reddere possent, quæ audie-
 runt omnia; Vasculum ex ligno he-
 deræ confectum aquam retinet, vi-
 num ex eo disfluit. Non abumiles ipsi
 sunt. Satis esset ridicula miscere seriis,
 & sacris Sermonibus, & tunc videre
 esset, quam fideliter omnia animo re-
 tine-

Philo lib.
Quis sit
ber. ver.
div.
Prov. 3.
Boe
2. de
scia

tinerent. Ex hac etiam animi evagatione nascitur, ut audientes dicta non assequantur. Interim culpa in Oratorem conjicitur, quod nimis sublimia afferat; etsi immerito. Si gladius rectus est, incurva autem & obliqua vagina, ille in hanc immitti non poterit; cujus autem culpâ? vagina utique, non gladii.

XIII. Ad tadium quod spectat, nihil profectò illud boni portendit. Iam alias me dicere memini, non vanum Animæ ad vitam æternam prædestinata esse signum, libenter audire verbum Dei, juxta illud Christi Servatoris: *Beati qui audiunt verbum Dei,*

Luc. 11. & custodiunt illud. Beati qui Dei vocem promptu ac libenti animo audiunt, quique ut magna illam cum æstimatione recipiunt, ita non minore deinceps cura ut thesaurum pretiosum custodiunt. Duobus modis dicunt

Interpretes, Cælestem felicitatem Dei verbo contineri; *in radice* nimirum

Stella in c. 11. & in signo. In radice continetur, hoc est, virtute, & modo quo in radice rotus est fructus, sic ut ab ea pendeat dum nascitur, dum crescit, & dum ad maturitatem perducitur. In Signo autem continetur; quia significat animam bonam. Libenter audite con-

Boët. lib. 2. de Musica. centus Musicos, ex naturali quadam harmoniâ, & interna proportione, quam humores ipsi ac sensus cum concentu illo habent, nascitur. Unde hoc non delectantur, nisi sani; ægri & diversi, quorum humores perturbati sunt, omnem harmoniam pro incondito strepitu habent. Non aliter prompta illa voluntas & aviditas ad audien-

dum Dei verbum nascitur ex Animæ cum Christo Servatore consensu & adhesionem: *Qui ex Deo est, verba Dei audit. 1o. 8.* Et hinc homines perversi, cum humores internos, animæ inquam facultates, ita peccato perturbatos & confusos habeant, nō nisi cum fastidio sermones de Deo auscultant: *Propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis.*

XIV. Necesse igitur est, venire cū aviditate magna ad audiendum verbi Dei Præconem, & voces ejus excipere, non ut voces hominis peccatis obnoxii, sed ut voces Dei potentis omnia. Atque hoc est, quod tantis laudibus extulit Apostolus in antiquis illis Christianis, huic causæ attribuendo fructum illum insignem, quem eorum ad Christum conversione erat assecutus. *Non accepistis illud ut verbum hominum, sed sicut est 2. 1. Thess. 2.* *verè, verbum Dei.* Hac ipsa ratio animo perpena vos impellet, ut non avidè tandem, sed & constanter ac crebrò ventitetis, arbitrati, vos non parvam jacturam facere, si vel semel negligentis occasionem, audiendi differentè de rebus divinis. Observate, Servatorem nostrum non illos beatos pronuntiare, qui verbum Dei semel iterumve audierunt, sed qui *audiunt: Beati qui audiunt verbum Dei:* ut indicaret, frequentiam in Dei verbo audiendo esse causam effectricem admirandorū operum, de quibus hucusq; disputavimus. Ne, a qua situ corrumpatur, non satis est semel illam igni eliquare: septies cum illa ad focum & exudationem veniendū est. Pari modo constantiā in bene captis ac frequentia facile obtinebitis, quod per vires tantū accedendo nō assequemini.

III.

XV. Hæc res in mentem mihi revocat errorem tertium, qui in Sacris Concionibus audiendis admittitur, qui est, post aliquem ex eo audito haustum fructum, non id sollicitè agere, ne de novo pereat, & postquam cæleste semen in animo nostro (parlum est, sinere ut excidat, seu rectius, opprimere illud & suffocare. *Non audientes verbum Dei, non acceptantes, recidivantes.* Enimvero digna vel sanguine lacrymis calamitas est; videre, quanto conatu opus sit, ut aliqui adducantur ad audiendos de Animæ negotiis sacros sermones: quanta claritate necesse sit ipsis explicare, quæ proponuntur, ut ea probe intelligant: quanto studio & arte animos eorum sibi devincere, ac sensum progredi oporteat, ne naufragare occipiant; & post hæc omnia, cum falcem quis ad maturam messem expedire se posse putat, videre inquam, omnia in herba exaruisse. Sacra illa Excursio virorum Apostolico Spiritu plenorum videbatur debere inferere & plantare stabilem timorem Dei in illa Regione, extirpare radicitus detestatos toties in Concionibus abusus ludendi, perpotandi, choreas ducendi, periculosas occasiones frequentandi: Et tamen in plerorumque animis virtus solidas radices non agit: sola in superficie hæserunt omnia: vix enim Sacer Orator dicere cessat, cum itur in antiquam silvam. Hæc tanta instantia inde sepe est, quod multi non serio meliorem ad frugem reverti sint sed quòd, ut S. Augustinus loquitur, interrumpant tantum peccandi assue-

tudinem, non abruptant. Si fluvius, qui stabiles ceteroquin alveo undas vehit, æstate aliquando præter modum sicca exarescat, non ideò non est fluvius. Ita Lex statuit. *Flumen, quod perenne l. ff. de fluebat, si æstate aliqua exaruerit, non Flumin. ideò minus perenne est.* Sic igitur vita aliorum perennis est fluvius blasphemiarum, perjuriarum, detractionum, libidinum, injuriarum. Si fluvius iste occasione quadam præter spem & morem oblata, Concionatoris alicujus Apostolici, tantillo tempore aquas iniquitatis non vehat, & exaruisse videatur, non ideò fluvius non est: non ideò lascivus ille hircus, hircus esse desit; non ideò adultera, illa adultera esse deliit: sunt quales erant. Verùm his omissis, propositum mihi est sistere in investigandis causis, ob quas tam cito recidunt, tam cito ad vomitum redeunt, etiam qui verè respuerant in ordinariis, aut illis præter morem haberi solitis Concionibus.

XVI. Mihi quidem videntur duæ potissimum magis frequentes, magisque communes ejus rei causa esse. Prima est, quòd semel audita deinceps non amplius in memoriam, mentemque revocentur. Ut cibus corpus nutrit, non fatis est illum & salubrem, & succi plenum esse, sed insuper probe mansum ac remansum. Quid in eo utilitatis est, quòd Sacer Orator proponat vobis cibum doctrinæ salutaris ac sanctæ, si integrum & non præmansum devoratis, quin attentè perpendatis aut veritatem, aut pondus rationum, quibus ille vos induxit ad saniora? Serio hæc ac diligenter cogitan-

anda sunt, memori mente tenenda, de his domi cum familiaribus disse- rendum, aliis qui non audierant com- municanda; absque his non nascetur, qui speratur fructus, nec in sanctè decretis perseverabitur. Ex dentibus, Medici vitam brevem aut longam haud quaquam temerè præfagiunt. Non minore cum fundamento ego res- picientibus ex iis, quæ dixi, indiciis, vitam brevem, aut longam auguro.

XVII. Altera inconstantia in bene- ceptis causa est, quod qui ad cor re- dierunt iisdem se, quibus prius peri- culis temerè exponant. Nonnulli ubi dicentem audierunt videntur obli- ti, se homines etiamnum esse, tam mul- ta sibi de se promittunt. Deinceps, in- quiunt, non est periculum, ne peccem. Omnino ita est, limus igne duratus non tam fragilis est, quam ille, qui fornacem nondum subiit; si tamen in aliud corpus durum impingas fortius, & ille non difficulter in frustra abit. Quare si id agitis, ut stabilis ac diutur- nus sit Sacrarum Excursionum, & Con- cionum auditarum fructus, cavete re- deatis ad loquendum, ridendum, aspi- ciendum eam omnino, quæ prius liber- tate; res enim ipsa & experientia de- monstrat, securitatem aliam dari nul- lam, quam in perpetuo metu ac cau- tione, nec aliter ferè, quam fugiendo, hostem superari. Nulla non die vi- demus, vapores solis calore in aëream regionem elevatos, paulò post in plu- viam resolutos terram repetere. Sed quæ id causâ? an non præstaret, si sublimem illum locum, & velut di- gnati onis gradum constanter occupa-

rent? Recidunt, quia in media aëris regione, perquam frigida, sistunt, nec altius enitentur: in illa autem facile iterum densantur, cum radiorum so- larium vi tenuissimi antea redditi es- sent. Si pergerent altiora petere, ad hæc infima redirent nunquam. Quæ- ritis vos ex me, quæ causa sit, ob quam non pauci ad saniora conversi, ad ine- ptias & sordes suas redeant, quod perinde est ac sublimiori è loco deor- sum ruere, postquam divinæ Gratiæ vi ex luto ac sordibus sublimia con- scenderant? En causam in prom- ptu. Isti post auditas aut sui Pa- storis, aut virorum Apostolicorum hortationes, post elutas feria Confessione animi maculas, post vitæ emendanda decreta, coeptum iter non proseguunt; sed subsi- stunt in media regione, vitæ inquam ratione inter virtutem ac vitium mediâ, quæ à peccatis quidem, sed non ab iis, quæ ad peccandum impellunt, ab- stinere constituunt: unde redeundo ad familiaritatem cum sociis priori- bus, colloquendo cum iisdem mulier- culis, redeundo ad eadem conventi- cula, refrigerant denuo, & ut sic di- cam jam iterum densi ac frigidi, reci- dunt unde sese in altum vibrarant.

XVIII. Hæc est vera ac genuina fructus non permanentis causa; non verò quod Dei verbum parùm effici- at, parùmque assequatur, ut nonnulli ineptè ex eo arguunt, quod videant multos in sanctè decretis non perdu- rare. Quid, inquiunt, isti tot con- cionibus, tot Sacris Excursionibus o- pus est? Quidquid demum fiat, ho- mines

homines isti à se diversi non evadant. Si hac arguendi ratio aliquid conficeret, abstinendum deinceps esset à refectione corporis; quia non diu post etiam qui manducaverint, iterum esurire incipient. An igitur, quidquid Sacris in Excursionibus rectè ac salubriter fit, vestris in stateris nullius est ponderis? Tot confessiones rectius peccata, tot bona aliena Dominis reddita, tantus de admittis dolor, tam multa opera pœnalia, tot lacrymæ fusa, venia tot inimicis data? Si nullum posthac maneret gestorum vestigium, sufficerent quæ gesta sunt ad compensandos abunde labores, quicunque exantlati sunt. Sed ultra præterita, multa etiam deinceps rectè ac utiliter fiunt. Illi ipsi, qui peccant iterum, aut peccant rariùs, aut non ita palàm, pudet eos vitæ suæ conscelerata, eaque causâ tegunt solertiùs prava exempla, in quæ tam non obiter Oratorem invectum audierunt. Notavit Galenus, aquam putrem & calefactam, si frigeat, et si noxias alias qualitates non amittat, malè tamen porro non olere. Parò mne lucri est, si impudens illa mulierculâ nunc latebras quarat infamiæ suæ, & si ille, qui palàm & interdum alienam, ut latro publicus, pudicitiam rapiebat, nunc in furem mutatus nocturnum, tenebras quarat, & videri metuat? Putris hac aqua Sacræ Excursionis fervore calefacta, si non aliud, fœtere saltem, & putore alios offendere desit. Ceterùm vix nobis, si Dei verbo omnino carendum esset! non Innocentiæ tantùm, sed ipsius adeò Fidei jacturam pati contingeret. *Hæc est*

*Gens, quæ non audivit vocem Domini, Jer. 7. 21. Deisui, sic Jeremias Propheta loquitur: quid autem ex hac Dei voce non audita consequetur? id scilicet, ut etiam Fides deficiat Perit fides. Tanta, & non maior, est Fides, ut sufficiat, ne quis ad Tribunal Sacrorum Quæsitorum rapi debeat: fides est, quæ habitu tantùm creditur, & non actu: fides obscura ac confusa, quin imò nonnunquam humana solùm, quæ fortassis rem ita se habere posse judicatur. In hac autem tam turbida aqua quis explicet quantum prædandum malus Dæmon capiat? Piscator in unda tranquilla ac pellucida hamo fortassis non frustra piscibus insidiabitur; sed retibus prædam includet nunquam, aquâ priùs turbatâ. Si proinde Prædator stygius alias animas non caperet, quàm illas, quæ videntes ac scientes in prædam illi se offerunt, tam paucas caperet, ut non nisi hamo piscari dici posset. Magnam piscium multitudinem trahit ad se reti in turbido ignorantia: Propterea captivus ductus est populus meus, quia non habuit scientiam. Mundus omnis in retia Piscatoris Orcini incidit, quia illa non videt; non videt autem, quia in iis, quæ ad Deum spectant, institutus non est: quia non habet scientiam. Unde cum Deus supplicia gravia intentat, minatur se ablaturum Concionatores utiles. *Mittam famem in terram, non famem Anos 8. panis, sed audiendi verbum Domini. 11.* Ubi constituerò in fideles meos animadvertere supplicii genere planè formidando, puniam illos caritate, non panis, sed verbi mei Divini, sic ut nulli*

libi invenire sic ejus fidum interpretem; quantūcūque diligentia quaeratur. Hinc autem quid consequetur? Audite. *In illa die deficiem Virgines pulchra.* Id consequetur, ut tota illa, quā late porrigitur, Provinciā, non invenire sit Virginem, quā verē Virgo sit, & quā sub specioso virginitatis pallio non abscondat nequitiam tanto liberius, quo magis extra suspicionem. Ita in locum illum S. Hieronymus commentatur, qui ex eo colligit, ex non audito Dei verbo, omne genus victorum nasci. *Ex quo intelligimus pervire pudicitiam, castitatem mori, omnes obire virtutes.* Nec obscura ejus rei est ratio: ut enim Sapiens ille vel inter tenebras suas vidit, vitium in animum tot portis intrat, quot sensus patent: virtus autem non nisi per solam aurium januam ingreditur: ubi proinde non est, qui bene dicat, non invenietur etiam qui bene vivat. Punit nos sanē Deus caritate quacūque; sed ista non punit: vindicet admissa à nobis peccata, sed vindicet pietate Patris, non furore Inimici. Et verō auferre, qui divina jussū interpretatur, est apertum Peccatoribus bellum indicere. Nondum censentur hostes illi Reges aut Principes, quorū uterque magnis delectibus militem cogit, arma expedit; quin ne cum quidem, cum ad Provinciarum limites velitationes committuntur, & mutuis se injuriis hujus illiusque subditi hostiliter lacessunt. Quodnam est ruptorum fœderum & belli denunciati argumentum certissimum? an non cum Legati revocantur? Atque hoc minatur Deus tanquam

R. P. Segneri Christ. Instr. Tom. I.

pœnam horribilem, hoc quod re ipsa exequitur, quando jam nullo modo pacem cum peccatoribus, sed vindictā vult. *Dominus exercituum auferet ab Jerusalem Prophetam, & Senem.* Tunc denuntiatum bellum est, tunc omne pacis studium ac cogitationem ponit, tunc clades, ac internecionem meditatur, cum Nuntios suos ac Legatos revocavit.

XIX. Ut redeamus ad propositum: en veras ac precipuas causas, ob quas Conciones Sacre non efficiunt prodigiosas illas in melius mutationes, quas efficere solent, cum obex nullus ponitur. Id nunc superest, ut quisque meliore quo potest modo tam perniciabilia impedimenta auferat. Id nisi fiat, eò proficient calamitates nostræ, ut præter inutiles lacrymas nihil porrò opis super sit. Narrat Sacer Historicus, cum Servator noster aliquando observasset perfidiam Judæorum, caelesti ejus doctrinæ resistebant, non irā solum contra eos exaruisse, sed etiam mirore affectum; *Circumspiciens eos cum ira, contristatus est super cecitate cordis eorum.* Prò quā infelix hoc erat omen! Naturā propendimus ad iram, cum quis obicem ponit operi quod molimur; moerore tamen nemo affligitur, nisi cum videt ira sibi obstari, ut distidat, se posse perumpere, Hoc igitur unum superest Pastori vestro; cum videt, nullam jam à se dictorum rationem haberi, ut ob tot animarum cecitatem sanctā irā, moerore contabescat. Spem vos Deo lucrandi porrò habet nullam,

D

DIS-